

USA:s ekonomiska intressen i Nicaragua

Adam Matheny
Niklas Åkerberg

Abstract

Venezuelas president Hugo Chávez har försökt ena länderna i det västra halvklotet mot USA:s stora och långvariga inflytande i regionen. Ett av huvudländerna för denna dragkamp är det lilla centralamerikanska landet Nicaragua, vars president Daniel Ortega uttryckt sitt starka stöd för Venezuela. Vi vill genom en fallstudie undersöka hur USA:s ekonomiska intressen, med fokus på handel och IMF, har förändrats under Ortegas styre. Genom en empirisk analys kommer vi till slutsatsen att dessa intressen inte har skadats under Ortegas styre. Vi argumenterar sedan för att detta går att förklara genom att applicera den neoliberal institutionalismen på tre analysnivåer.

Vår slutsats blir att Nicaragua och dess ledare agerar efter självintresse och använder internationella samarbeten med både USA och Venezuela för att främja sina egna mål. Vi vill även lägga fram hypotesen att detta kan gälla för regionen som helhet, där de mindre staternas beroende av USA:s ekonomiska inflytande säkerställer amerikanska intressen.

Nyckelord: Nicaragua, USA, Venezuela, Daniel Ortega, Hugo Chávez, IMF, Neoliberal institutionalism, DR-CAFTA

Antal ord: 9760

Innehållsförteckning

1	Inledning	1
1.1	Syfte och frågeställning	1
1.2	Metod	2
1.3	Material	2
1.4	Avgränsning	3
1.5	Disposition	3
2	Teoretiska utgångspunkter	4
2.1	Neoliberal institutionalism	4
2.2	Instrumentell multilateralism	4
3	Bakgrund	6
3.1	Nicaragua 1916-1979	6
3.2	Contras	7
3.3	Det demokratiska Nicaragua	9
3.4	Nicaragua idag	10
3.5	Daniel Ortega	10
4	Venezuelas inblandning i Nicaragua	12
4.1.1	Vad är ALBA?	12
4.1.2	Den ekonomiska relationen	12
4.1.3	Handel	13
4.1.4	Relationen mellan Chávez och USA	14
5	Amerikanska intressen i Nicaragua	16
5.1	Handel under DR-CAFTA	16
5.2	IMF	17
6	Analyser	19
6.1	Empirisk analys	19
6.1.1	Handel under DR-CAFTA	19
6.1.2	IMF	20
6.1.3	Slutsatser från empirisk analys	22
6.2	Teoretisk analys	23
6.2.1	USA	23
6.2.2	Venezuela	23

6.2.3	Nicaragua	23
7	Avslutande diskussion och sammanfattning.....	26
7.1	Avslutande diskussion.....	26
7.2	Sammanfattning	27
8	Referenser	28

1 Inledning

Venezuelas president Hugo Chávez har använt sitt lands oljerikedomar för att bekosta en ambitiös och aktiv utrikespolitik. Ett av huvudsyften med denna utrikespolitik är att samarbeta med andra länder på det västra halvklotet för att skapa en motvikt till USA:s hegemoni i regionen. En av Venezuelas starkast uttalade allierade är Nicaraguas president Daniel Ortega, som suttit vid makten (en andra gång) sedan 2007 och blev omvald 2011. USA har en lång och ofta våldsam historia i det lilla centralamerikanska landet Nicaragua, som har tagit uttryck i militära interventioner, stöd till diktatorer och gerillasoldater, handelsblockader och ett stort ekonomiskt inflytande. Idag är USA fortfarande Nicaraguas största handelspartner, och påverkar även landet via IMF:s kravbaserade låneprogram i landet.

Genom investeringar, lån och fördelaktiga handelsavtal försöker Venezuela motarbeta USA:s inflytande i Nicaragua, och har fått en USA-kritisk retorik från Ortega i utbyte. Tack vare sin historia av amerikanskt inflytande och nutida roll som en arena för den venezuelansk-amerikanska dragkampen är Nicaragua ett intressant och fruktbart fall av en större utveckling i regionen. Vi vill undersöka om USA:s ekonomiska intressen i landet verkligen har skadats under Ortegas styre, samt använda en teoretisk analys för att förklara och generalisera kring våra resultat. Vi vill även väcka diskussion kring möjligheten att Nicaraguas agerande i relation till Venezuela och USA är talande för regionen som helhet.

1.1 Syfte och frågeställning

Venezuela under president Hugo Chávez har ofta beskrivits som ett hot mot USA:s intressen. En av Chavez närmaste allierade är Nicaraguas nyss omvalde president Daniel Ortega. Vårt syfte med denna uppsats är att undersöka hur USA:s ekonomiska intressen i Nicaragua har förändrats under Ortegas styre, samt även försöka att sätta detta i det större perspektiv som utgörs av maktkampen mellan USA och Venezuela. Vår övergripande frågeställning blir därmed:

Hur har USA:s ekonomiska intressen i Nicaragua påverkats under Daniel Ortegas styre?

Vi vill även undersöka detta ur ett större perspektiv, med fokus på Venezuelas inblandning i landet, Chavez relation till Ortega och om fallet Nicaragua exemplifierar den större maktkampen i regionen.

1.2 Metod

Den komplexa politiska utvecklingen i Nicaragua och dess historia gör att vi anser att en fallstudie ger bäst förutsättningar för att studera fenomenet USA:s ekonomiska intressen i Nicaragua, och vilken betydelse Venezuelas senare inblandning i Nicaragua haft på dessa. Fallstudien som metodologisk val erbjuder bra förutsättningar för att vinna en djupare och mer ingående förståelse för ett fenomen (Lundquist 1993, s. 105). Detta ger oss möjligheten till granska fallet i dess helhet, och resonera kring hur olika delar påverkar varandra. Vi kan därför i detta hänseende mena att fallstudien tenderar att ha ett holistiskt synsätt på fallet än att enbart fokusera på isolerade faktorer, vilket kommer vara oss till värde i uppsatsen (Merriam 1994, s. 28). I många fall kan fallstudien också benämnas som heuristisk, då den ofta förbättrar läsarens förståelse av det studerade fenomenet.

Fallstudien som metodval medför också brister som bör belysas. Resultatet från en fallstudie har många gånger inte samma förutsättning till att kunna generalisera resultat som vid t.ex. komparativa och statistiska studier (Esaiasson m. fl. 2007, s. 187). Men vi anser dock att detta ofta beror på vilka slutsatser som dras (Lundquist 1993, s. 105). Samtidigt som fallet Nicaragua kan ses som unikt i vissa av de egenskaper som vi kommer att beskriva, såsom landets politiska historia och ledare, tycker vi oss ändå kunna föra en diskussion där det studerade fallet kan utgöra ett exempel på hur maktkampen inom den centralamerikanska handeln kan te sig. Trots att uppsatsens karaktär i viss utsträckning kan ses som jämförande, i den mån att vi ser till både USA:s och Venezuelas inblandning i Nicaragua. Samt hur dessa faktorer påverkat främst USA:s ekonomiska intressen, är ambitionen en fallstudie, då det ter sig omöjligt att kunna förklara detta fenomen utan att sätta dem i relation till varandra (Lundquist 1993, s. 102).

Vi kommer också i studien att utgöra en liten innehållsanalys över ett antal rapporter utgivna av IMF. Detta gör vi då vi vill se om IMF:s retorik gentemot Nicaragua förändrats de senaste åren.

1.3 Material

Vi har i vår studie till stor del förlitat oss på sekundärmaterial, detta har vi gjort genom att se till tidigare studier och litteratur inom ämnesområdet. Genom ett granskande av denna har vi sedan kunnat få ett underlag för våra teoretiska utgångspunkter, ämnesöversikt, den historiska bakgrunden och det nutida politiska klimatet. För att se huruvida de undersökta aktörerna påverkar eller påverkats av varandra, har vi valt att främst använda oss av officiella dokument eller rapporter från aktörerna. Vi har också använt oss av medieartiklar för att få med en bredare dimension av ämnesområdet, dock har vi valt att begränsa användningen av dessa och enbart använt oss av akademiska eller vetenskapliga

tidskrifter, då dessa oftast erbjuder ett stort utrymme för politiska och civila aktörers utsagor. Dessa kan vara av stor relevans för studien, men behövs samtidigt analyseras källkritiskt för att inte påverka studiens intersubjektivitet (Esaiasson m. fl. 2007, s. 24).

Primärmaterialet i studien utgörs av en kortfattad innehållsanalys över IMF:s officiella rapporter som utvärderar deras åsikter i Nicaraguas ekonomi.

1.4 Avgränsning

Med utgång i intresset över den maktkamp som pågår i regionen mellan USA och Venezuela har vi valt att avgränsa oss till Nicaragua och låta detta utgöra vårt fall. Detta gör vi då Nicaragua på ett flertal sätt spelar en roll i maktkampen. Under Daniel Ortega har den politiska diskursen inom Nicaraguas ekonomi kraftigt förändras sedan 2006. Man har stärkt såväl vänskapen med Hugo Chávez, som de bilaterala avtalen med Venezuela. Daniel Ortega har i sin retorik också blivit mer anti-amerikansk, och uttalat att handeln mellan Nicaragua och Venezuela ska växa sig allt starkare.

Vi har främst kronologiskt valt att avgränsa oss mot årtalen 2006-2011 då det är Daniel Ortega senaste presidentskap. Vi gör även jämförelser med andra tider för att kunna få ett bredare perspektiv.

De amerikanska intressena i Nicaragua rör ett flertal områden. I vår studie väljer vi dock att avgränsa oss mot de ekonomiska intressena.

1.5 Disposition

I det följande avsnittet ges en diskussion om studiens teoretiska utgångspunkter där vi förklarar dess relevans och hur de kommer användas under studiens gång. I kapitel tre ges en bakgrund av Nicaragua politiska historia, med fokus på vilken roll USA:s inblandning i landet har spelat. I kapitel fyra redogör vi för Venezuelas inblandning i Nicaragua och relationen till dess president Hugo Chávez. Vidare i kapitel fem redogör vi för de USA:s ekonomiska intressen i Nicaragua. I kapitel sex följer en empirisk analys av USA och Venezuelas inblandning i Nicaragua. Vidare i kapitlet följer en teoretisk analys där vi relaterar de olika ländernas agerande till våra teoretiska utgångspunkter för studien.

Avslutningsvis i kapitel sju förs en slutdiskussion där resultatet från studien relateras till våra teoretiska utgångspunkter. Vi kommer också att lyfta diskussionen till ett vidare perspektiv, och på så vis förklara hur studien kan ses som ett exempel för den ekonomiska dragkamp som är synlig på västra halvklotet.

2 Teoretiska utgångspunkter

Samtida statsvetenskaplig forskning har ett brett spektrum av teoretiska ramverk, som alla grundar sig i olika sätt att förklara olika samhällsvetenskapliga fenomen. I vår studie använder vi oss av neoliberal institutionalism och instrumentell multilateralism som teoretiskt ramverk. Med hjälp av dessa ges teoretiska utgångspunkter som ger en bidragande förståelse till USA:s ekonomiska intressen i Nicaragua, samt även hur Nicaragua och dess president Daniel Ortega använder internationella samarbeten för att främja sina egna intressen. Genom användandet av dessa teorier tror vi oss kunna ge förklaringar på olika analysnivåer, individuell, statlig och internationell. Även om det finns flertal varianter och tolkningar på teorierna, anser vi dock att huvuddragen ger oss de teoretiska utgångspunkter som kommer vara tillgodo i studien (Mingst, 2008, s. 58). Neoliberal institutionalism kommer utgöra vår teoriansknytning till förklaringen av USA:s ekonomiska intressen i Nicaragua. Detta då neoliberal institutionalister anser att globala institutioner är en stark aktör inom internationella relationer, och utgör därför en formande kraft för statliga intressen (Ibid., s. 60f).

2.1 Neoliberal institutionalism

Den neoliberal institutionalismen är, som namnet antyder, en vidareutveckling av liberalismen. Precis som liberalismen tror den neoliberal institutionalismen att samarbete mellan stater är möjligt, men inte på grund av liberalismens tankar om människan som i grunden god och altruistiskt samarbetsvillig (Ibid., s. 59). Den neoliberal institutionalismen ser istället stater som självintresserade aktörer som söker samarbete för att främja sina egna mål, även om det kan komma att främja andra stater mer än ens egna. Samarbete blir alltså en möjlig lösning på de fångarnas dilemman som annars kan drabba självintresserade aktörer (Ibid., s. 61).

Inom neoliberal institutionalism är man därför generellt positiv till multilaterala samarbeten på internationell nivå, vilket i vår studie kan medföra en förståelse för staternas handlande.

2.2 Instrumentell multilateralism

Instrumentell multilateralism (även kallad pragmatisk multilateralism) är en teori som beskriver staters motiv och handlande gentemot internationella organisationer. Den kan därmed ses som en applicering av den neoliberal

institutionalismen på just stater och internationella organisationer. Enligt instrumentell multilateralism använder stater multilaterala avtal för att främja sina egna intressen (Foot, MacFarlane, Mastanduno, 2003, s. 267). Vi kommer att argumentera för att USA, Venezuela och Nicaragua använder multilaterala avtal och organisationer på detta sätt.

3 Bakgrund

3.1 Nicaragua 1916-1979

År 1916 fick USA tillåtelse att upprätta militära baser i Nicaragua. Detta var dock starkt kontroversiellt och redan efter några år inleddes striderna om den amerikanska närvaron. César Augusto Sandino, stark revolutionär och frontfigur för tidens socialistiska anhängare, inledde 1928 ett gerillakrig mot den amerikanska marinkåren, vilket gjorde att strider som gjorde att den amerikanska marinkårens inblandning successivt minskade och i början av 1933 lämnade de sista amerikanska soldaterna Nicaragua (Pérez- Arias 1997, s. 78-79). Dock är det är också nu som Somozafamiljens blev starkare och dess makt utvidgades. Sandino blir på order av Anastasio Somoza, vid denna tidpunkt chef för nationalgardet, mördad 1934. Två år senare, 1936, avsattes sittande presidenten Juan Bautista Sacasa av Anastasio Somoza och han kunde med amerikanskt stöd överta presidentposten (Pérez- Arias 1997, s. 84).

Detta var också inledningen till Somozafamiljens maktinnehav, såväl diktatorisk och ekonomiskt, vilket skulle bestå ända fram till 1979. Att Somozadiktaturen lyckades hålla sig kvar under en så pass lång period, var främst p.g.a. USA:s stöd och tack vare kontrollen över nationalgardet (Muhr 2008, s. 5). I och med denna kontroll så var nationalgardet i själva verket en familjearmé för Somoza. Folkliga partier var förbjudna, då de ansågs omfatta ”exotiska ideologier” (Weber 1983, s. 28). Detta medförde att den politiska oppositionen inte var tillräckligt stark och främst utgjordes av det konservativa partiet och små oppositionella grupperingar. Somozafamiljen var med all rätt starkt kritiserad och handlade inte alls i enighet med landets invånare, utan istället mest för personliga intressen. Ett slående exempel på detta är hur Anastasio Somoza den andre själv tog hand om det mesta av omvärldens bistånd till landet efter jordbävningen i Managua 1972, en jordbävning som skördade ca 10 000 människors liv (Pérez- Arias 1997, s. 102).

I och med diktaturens manipulationer och omfattande korruption fick dess främsta motståndare Sandinistiska Nationella Befrielsefronten (FSLN) allt mer anhängare och stöd i kampen för att störta regeringen. Dock var resultaten från dess aktioner mot att störta Somozadiktaturen föga, men efter en aktion där en grupp anhängare till Somoza togs som gisslan lyckades man erhålla pengar och fri lejd ut ur landet (Pérez- Arias 1997, s. 96). Händelsen gjorde att FSLN på nytt sattes i centrum hos invånarna, och Somoza kämpade starkt för att hålla oppositionen i schack. Den sandinistiska revolutionen blev väl uppmärksammas runt om i världen och stöddes av flertalet olika regeringar, partier och rörelser. Anhängare som förenades bakom den grundläggande idén att kunna hjälpa

Nicaraguas ekonomiska utveckling samt även främja demokratiska formerna. I slutet av 1977 troddes sig Somoza ha kontrollen över dem, men då slog FSLN överraskande till genom att attackera och belägra ett flertal olika byar inom landet. Genom att tillämpa en mer militär strategi där man också inriktade sig mot städerna och dess befolkning medfördes det att FSLN:s motstånd mot regeringen spred sig också genom hela samhället oavsett klass. Detta medförde att ett inbördeskrig bröt ut 1978 där sandinisterna till slut lyckades stöta president Anastasio Somoza (Pérez- Arias 1997, s. 99f). Året 1979 fick därför sandinisterna, efter en 18 månaders lång kamp makten i Nicaragua och det sandinistiska projektet kunde uppstartas. Det sandinistiska projektet gick ut på att skapa en ny samhällsordning. Genom att inleda mer moderna produktionsformer och samhällsorganisationer där staten skulle ha den ledande rollen, hoppades man på att få landet på fötter (Pérez- Arias 1997, s. 22). Det nya samhällsprojektet tog dock aldrig riktig fart och blev till stor del misslyckat. Detta till trots att USA de sista månaderna under striden försökt byta ut Somoza till förmån av andra personer från måttliga oppositioner. Allt för att förhindra att de, i USA:s tycke, för radikala sandinisterna inte skulle lyckas komma till makten (Leogrande 1996, s. 329-330).

3.2 Contras

Efter två år, 1981, skulle projektet avstanna då en kontrarevolutionär rörelse inleddes. En rörelse som var USA-stödd och precis som anhängare från olika nationer, regeringar, partier och rörelser stöttat FSLN att få makten i Nicaragua, skulle nu den kontrarevolutionära rörelsen också få betydande anhängare. José Francisco Cardenal en tidigare ledare för COSEP, det högre rådet för privat företagsamhet och vid denna tid ledare för en antisandinistisk styrka i Honduras uttryckte sig talande när han sa;

”Precis som det inte bara var nicaraguaner som var med och störtade Somoza, så kan Nicaraguas befrielse inte bli en uppgift bara för nicaraguaner.”

(författarens översättning Henri Weber 1983, s. 172)

Den kontrarevolutionära rörelsen gick under termen Contras, och förde ett inbördeskrig mot Nicaraguas regering i hopp om att stöta FSLN. Termen Contras användes dock under tiden som beteckning för alla de grupperingar som gjorde motstånd mot sandinisterna, även om de enbart hade lite eller till och med inga ideologiska gemensamma ståndpunkter. Contras hade ett stort ekonomiskt stöd av USA, på grund av en oro över det mer kommunistiska samhälle FSLN propagerade för (Leogrande 1996, s. 330f). Men det var också andra aspekter som utlöste vändningen. USA hade under den första tiden sen sandinisterna tagit makten gett stora ekonomiska bistånd till Nicaragua, bistånd som skulle hjälpa till att få landet på fötter efter inbördeskriget och på sikt. Man gav miljontals dollar i nödhjälp för att införskaffa mat och reparera hushåll, samt skapade ett program

för ekonomisk återuppbyggnad med hjälp av andra utländska stöd (Leogrande 1996, s. 330). USA under Jimmy Carter vid denna tid och hans administration hade dock vissa villkor för det ekonomiska biståndet, där ett av de främsta som krävdes var att den nicaraguanska regeringen inte på något vis fick vara medhjälper till våldshandlingar i ett annat land. Samtidigt gav Carteradministrationen också finansiell hjälp och stöd till motståndare för FSLN, och pressade FSLN att inkludera vissa ickesandinistiska män i den nya regeringen (Blum 2003, s. 291). Under Somozadiktaturen hade också USA bistått med män från nationalgardet för att stärka säkerheten inom Nicaragua. Även om dessa män blev besegrade när Somozadiktaturen föll så försvann dem inte helt, utan omgrupperade sig och anslöt sig till Contras (Blum 2003, s. 290). Carters administration som annars varit relativt vänligt inställda till det sandinistiska maktövertaget fick till slut nog och när rapporter visade att det flödade vapen och krigsutrustning från Nicaragua till gerillor i El Salvador blev de tvungna att handla och avbröt därför de ekonomiska bistånden till sandinisterna innan det var dags för en ny president och administration att väljas (Leogrande 1996, s. 331). Man avbröt inte de bilaterala avtalen, utan lämnade möjligheten för att bistånden skulle återupptas om Nicaragua upphörde sitt medhjälperande till våldshandlingar i andra länder.

När Ronald Reagan sedan valdes till president och det var den nya administrationens åtagande att utvärdera situationen, förvärrades istället relationen mellan regeringarna. Contras hade sina egna motiv för att stötta sandinistregeringen, att kämpa för landets befrielse från kommunismen. Dock hade de inte resurserna för att på allvar hota sandinistregeringen, utan dess attacker var småskaliga och utgjordes främst av räder mot nicaraguanska gränspatruller och bönder, attacker mot patrullbåtar samt bränna ner enstaka byggnader. Men när Reaganadministrationen 1982 beslöt sig för att ge ytterligare support till Contras, eftersom rädslan för att Nicaraguas relation till östblocket blev alltmer starkare, kom kriget att trappas upp avsevärt. Amerikanska militären understödde Contras och etablerade baser i Honduras och Costa Rica. Genom uppbyggnaden av kommunikationscentraler och radarstationer utgick man ifrån underrättelser från CIA och anföll militära och civila mål i Nicaragua (Blum 2003, s. 295ff). Man inleder regelbundna flygningar över Nicaragua, avlyssnar den militära kommunikationen och kartlägger terrängen. I och med USAs understöd blev Contras krigföring mer avancerad, och Contras åstadkommer stora skador i Nicaragua.

1984 vinner Daniel Ortega det allmänna valet och i november samma år gör den nicaraguanska regeringen ett officiellt uttalande och säger att sedan 1981 har Contras mördat 910 statliga tjänstemän och mer än 8000 civila (Blum 2003, s. 293). I januari 1985 tillträder Daniel Ortega som president i Nicaragua, men kriget med de kontrarevolutionära styrkorna som fortfarande är uppbackade av USA skulle komma att fortsätta fem år till. Vid det allmänna valet 1990 besegras Ortega och FSLN av Violeta Barrios de Chamorro och det anti-sandinistiska Unión Nacional Opositora (UNO). Valet 1990 ansågs vara oerhört påverkat av USA, och valkampanjen för Chamorros parti UNO var till stor del finansierad av pengar från Vita Huset (Blum 2003, s. 299ff).

I och med Chamorros valseger tog inbördeskriget mellan sandinisterna och Contras slut, framförallt då de kontrarevolutionära styrkorna inte längre hade finansiell och materiell hjälp från USA.

3.3 Det demokratiska Nicaragua

I och med valsegern för Violeta Chamorro inleddes en period i Nicaragua där demokratin i landet främjades. Under Chamorros tid som president, 1990-1996 lyckades man med att få de oppositionella grupperna försonade, man sanerade ekonomin i landet, införde privatiseringar av statliga företag och förbättrade situationen för mänskliga rättigheter avsevärt (Regeringskansliet 2010). Dock så medförde det också vissa nackdelar, till följd av att man balanserade budgeten genom en förminskning av offentliga utgifter ledde detta till en kraftigt ökande misär bland de fattigaste av landets invånare (Regeringskansliet 2010).

1996 besegrades återigen Daniel Ortega och sandinisterna, och Violeta Chamorro lyckades inte heller få nytt förtroende. Istället vanns valet av Arnoldo Alemán från partiet PLC (Partido Liberal Constitucionalist), som vid denna tid var den liberala alliansens kandidat på den starka anti-sandinistiska plattformen. Många har dock hävdat att detta val präglades av ett utbrett valfusk och Daniel Ortega erkände sig aldrig besegrad officiellt. Arnoldo Alemáns tid som president, 1997-2001, präglades av en tid där korruptionen inom Nicaragua kraftigt eskalerade (Regeringskansliet 2010). Dessutom antog Alemáns regering en vallag som kraftigt begränsade möjligheterna till deltagandet för mindre och nya politiska partier. PLC ingår också, 1999, en politisk pakt med FSLN, trots att man under valkampanjen kandiderat som anti-sandinistiskt. Denna politiska pakt har sedan till och från bestått (Regeringskansliet 2010). Trots den ökade korruptionen och antagandet av odemokratiska vallagar, lyckades Alemán och hans regering främja den ekonomiska återhämtningen. Under hans period ökade såväl utländska investeringar och BNP-tillväxten, samtidigt som inflationen minskade.

Presidentvalet 2001 vanns av Enrique Bolaños, tidigare vicepresident under Alemán. Omedelbart efter Bolaños och hans regerings inträde inleddes kraftiga aktioner för att motarbeta korruptionen (Regeringskansliet 2010). Detta resulterade i att Alemán i december 2003 dömdes till 20 års fängelse bland annat för förskingring av offentliga medel. Straffet avtjänades dock i husarrest och med mycket stor rörelsefrihet. Nicaraguas högsta domstol rev upp domen i början av 2009, ett beslut som vissa menar peka mot en allt mer tydlig politisering av högsta domstolen som institutionen (Regeringskansliet 2010). Bolaños och hans regerings agenda var förutom kampen mot korruptionen fokuserad mot reformering av offentliga institutioner, öka sysselsättningen i landet, samt stärka det juridiska systemet och valsystemet (Mühr 2008, s. 7).

I november 2006 var det återigen dags för presidentval, FSLN fortfarande med Daniel Ortega i täten återtog makten trots att de bara fick 38 % av rösterna. Detta möjliggörs genom en förändring i vallagen, då det tidigare fordrades minst 45 %

av rösterna för att vinna (Regeringskansliet 2010). Till följd av detta kunde FSLN bilda regering och Daniel Ortega tillträdde presidentposten igen januari 2007.

3.4 Nicaragua idag

Idag är Nicaragua ett av de fattigaste länderna i hela Latinamerika och har en ekonomi som är mycket svag. Av den totala befolkningen på 5.8 miljoner uppges 46 % av befolkningen leva under fattigdomstrecket (Sveriges ambassad Guatemala 2010). De senaste åren har den ekonomiska tillväxten bromsats kraftigt, och har under vissa perioder till och med varit negativ. Även om den globala ekonomiska krisen effekter gjorts sig märkbara, så framställs fler faktorer ha större påverkan. Den sittande regeringen, FSLN, har de senaste åren visat allt större uttryck mot auktoritära tendenser. Under de lokala valen som hölls i november 2008 riktades stora misstankar om valfusk, bland annat genom att ett flertal oppositionella partier förbjöds strax innan valen skulle hållas. FSLN tillät heller inga nationella eller internationella valobservatörer, och det fanns även starka misstankar om att FSLN använde statliga resurser i sitt kampanjarbete för det egna partiets kandidater (Regeringskansliet 2010).

I och med dessa misstankar om valfusk frös ett flertal stora bilaterala givare (bl.a. USA och EU) sina bistånd till det generella budgetstödet (Sveriges ambassad Guatemala 2010). Daniel Ortega blev föga orolig över detta och uttalade sig strax efter beslutet om de frysta medlen att de förlorade biståndet skulle kompenseras från annat håll, i synnerhet från Hugo Chávez regering i Venezuela (Regeringskansliet 2010). En annan sak som fått omvärlden att ifrågasätta demokratin under Ortegas ledning är den dom som fattades i högsta domstolen 2009, där man godkände en ändring av landets grundlag. Grundlagsändringen gjorde det möjligt för omval till en andra presidentperiod, och var därför mycket fördelaktig för Daniel Ortega och ledde till att han kunde ställa upp för omval till presidentposten 2011 (Regeringskansliet 2010). Stark kritik riktades mot beslutet från högsta domstolen även fast beslutet togs under väldigt diskutabla förhållanden, detta eftersom samtliga domare av liberal åskådning helt saknades under beslutsmötet.

3.5 Daniel Ortega

Daniel Ortegas politiska diskurs har genom åren kraftigt förändrats, och vi kan numera tyda allt starkare tecken mot att demokratin i Nicaragua försämrats under hans styre. Ortega var revolutionären som valdes till president 1985 efter ett blodigt inbördeskrig där FSLN stred mot Contras. Redan 1979 då Somozadiktaturen störtades ingick Ortega i den junta som övertog makten, juntan som kallades *Junta de Gobierno de Reconstrucción Nacional* bestod främst av

fem medlemmar, Daniel Ortega från FSLN, två vänsteraktivister och två högeraktivister, däribland Violeta Chamorro som senare under perioden 1990-96 skulle inneha presidentposten (Regeringskansliet 2010). Denna junta styrde landet fram till januari 1985, men Ortegas makt inom juntan ökade successivt hela tiden, och de sista åren styrde han och FSLN landet så gott som själva. När han 1985 sedan också valdes till president riktades stora misstankar om valfusk, och att oppositionella kandidater utestängts.

Ett flertal händelser genom Ortegas politiska karriär, och framförallt under den senaste presidentperioden gör att allt fler röster runt om i världen ifrågasätter både politiken som förs men även mot de val som Ortega personligen gör. Valfusket 2008 som fick ett flertal bilaterala givare att frysa sina bistånd, grundlagsändringen som möjliggjorde Ortegas omval till presidentposten 2011 är några av redan tidigare nämnda exempel. Hans retorik har också kraftigt förändrats de senaste åren, och han är allt mer kritiskt mot USA och dess intressen i Centralamerika i sina uttalanden.

Ortega knyter allt starkare band till Venezuelas ledare Hugo Chávez och handeln inom ALBA ökar betydligt mer än med USA. Likaså ökar handeln mellan Nicaragua och Venezuela, och även om handeln mellan USA och Nicaragua fortfarande är väldigt omfattande så är det av olika karaktärer. Venezuela och Nicaragua bedriver en betydligt mer omfattande politisk handel, som många gånger också direkt främjar Daniel Ortegas privata ekonomi. Denna ändring i politiken har gjort att man numera misstänker, då bristen på officiella siffror inte kan bevisa, att han numera är en av de fem mest förmögna inom landet (The Economist 2011). Den ökade förmögenheten och vänskapen med Hugo Chávez har gjort Ortega så pass mäktig att man numera pratar om Daniel Ortegas intressen som Nicaraguas intressen. Ortega som en gång var den brinnande revolutionären som skulle få landet Nicaragua på fötter genom uppstartandet av det sandinistiska projektet, går mer och mer mot ett auktoritärt handlande, där de privata intressena främjas lika mycket som landets.

Utvecklingen i Nicaragua under Daniel Ortegas styre strider starkt mot USA:s demokratispridande mål och intressen. Vi är medvetna om detta men kommer i fortsättningen att fokusera uteslutande på USA:s ekonomiska intressen.

4 Venezuelas inblandning i Nicaragua

Daniel Ortegas utrikespolitiska diskurs har omvandlats kraftigt sedan han återigen tillträdde som president i januari 2007. Han har sedan dess påtagligt markerat vänskapen med framför allt Venezuela, Bolivia och Kuba, som också alla är medlemmar i ALBA. Omedelbart efter Ortega tillträdde som president 2007 meddelades att han hade som avsikt att ansluta sig till den boliviariska alliansen, ALBA. Daniel Ortega har sedan det senaste regeringsskiftet också besökt Venezuela vid ett flertal tillfällen samtidigt som deras president Hugo Chávez också ömsesidigt besökt Nicaragua. Redan när Ortegas senaste presidentinstallation skedde, hade Chávez en framträdande roll (Regeringskansliet 2010).

4.1.1 Vad är ALBA?

ALBA, Alianza Bolivariana para los Pueblos de Nuestra América, (i eng. översättning *The Bolivarian Alliance for the Peoples of Our America*), är en internationell organisation som grundar sig på idén om integration mellan länderna i Latinamerika och Karibien i frågor av social, politisk och ekonomisk karaktär (Muhr 2010, s. 2). Genom ett mellanstatligt samarbete länderna emellan finns visionen om en social välfärd, byteshandel och ömsesidig ekonomisk hjälp. Organisationen grundar sig i en idé av Venezuelas regering under ledning av Hugo Chávez, och var menat som ett alternativ till USAs förslag FTAA (Free Trade Area of the Americas). Namnet syftar till Simón Bolívar, som är hyllad i olika utsträckning runt om hela Sydamerika, men framförallt Venezuela, där han vördas som en hjälte till grund av sitt ledarskap i de oberoende rörelserna som växte fram mot den spanska kolonialmakten.

4.1.2 Den ekonomiska relationen

Vad det gäller den ekonomiska relationen mellan Nicaragua och Venezuela är det inte helt lätt och tolka, detsamma gäller medlemskapet i ALBA. Det är säkert att Ortegas regering ingått ett flertal överenskommelser med Venezuela, såväl kommersiella som av biståndskaraktär (Regeringskansliet 2010). Samt att Venezuelas inblandning blivit alltmer påtaglig sedan 2007 då Ortega ännu en gång blev invald som president. Däremot är den offentliga redovisningen av villkoren och medlems flöden i dessa överenskommelser näst intill obefintlig, eller saknas alltfjämt fullständigt (Regeringskansliet 2010). Men huvudfrågan i de olika överenskommelserna har allt som oftast varit att Nicaragua getts tillgång till billig

olja genom Venezuela. Detta är också som en del i medlemskapet i ALBA, där Venezuela säljer olja väldigt förmånligt till Petronic, Nicaraguas statliga oljebolag (Hirst 2011). Nicaragua får sedan hälften av kostnaderna för oljan tillbaka från Venezuela i form av långfristiga lån med mycket låg ränta (The Economist, 5/11 - 2011). På grund av den bristande redovisningen och insynen är det svårt att fastställa hur och framförallt vart Venezuelas investeringar hamnar.

Men vid granskning av publicerade artiklar och tidigare forskning kan man uttyda att dessa lån delas mellan olika investeringar för det nicaraguanska samhället såsom vindkraft, utbyggande av elnät, förbättringar av den publika transporten och sociala program med mål att reducera fattigdomen (The Economist, 5/11 2011). Men också att en del av lånen kanaliseras också till privata företag, hur stor del som det talas om är osäkert, men i vissa artiklar talas det om så mycket som 50 % av de totala lånen (jmf Hirst 2011). De flesta av dessa företag kontrolleras också av president Daniel Ortega. Dessa pengar används sedan via företagen till att köpa upp andra företag i sektorer såsom el, transport, jordbruk och tv-kanaler som anses besvärliga (Hirst 2011). Enligt officiell statistik kan vi i alla fall se att Venezuela står för ungefär 40 % av utländska direktinvesteringar i Nicaragua (Hirst 2011). Ett uppskattat belopp på 400 000 000 dollar ska under 2011 gått till Daniel Ortegas regering, och finansiering från Venezuela till Nicaragua uppgår under de senaste åren till över en miljard dollar (Hirst 2011).

4.1.3 Handel

Sedan 2007 då Daniel Ortega återigen valdes till president och beslutet att ansluta sig till ALBA, har en kraftig förändring skett inom handeln mellan Nicaragua och Venezuela. Bara exporten från Nicaragua till Venezuela har ökat med nästan 6000 %, från 2 miljoner dollar 2006 till 119 miljoner dollar 2009, och uppskattningsvis hamnade exporten 2010 på närmre 200 miljoner dollar (Rogers 2010). I och med detta är numera Venezuela den näst största exportmarknaden för Nicaragua, bakom USA. Den största anledning till denna explosionsartade ökning är att de bilaterala avtalen länderna emellan har blivit betydligt mer omfattande och komplexa. Nicaragua har länge förlitat sig till oljeimporten från Venezuela, men har sedan Ortega kom till makten igen börjat återgälda Venezuela genom sin ökade export. Något som också ses i Ortegas retorik, bland annat vid ett tal i juli 2010 då Ortega utalade;

”Venezuela är en exportmarknad som kommer att fortsätta att växa. Vi är säkra på att detta också är viljan hos våra bröder i ALBA, våra presidenter och vårt folk. Att fortsätta stärka denna process”

(i vår översättning ur Rogers artikel 2010)

Det som huvudsakligen exporteras från Nicaragua till Venezuela är livsmedel, framförallt bönor, nötkött och nötkreatur. En del av världens expertis inom handel har varnat för att den drastiska ökningen mellan Nicaragua och Venezuela är

farlig; man bygger ett ekonomiskt korthus på en väldigt lös grund av politisk retorik (Rogers 2010). Analytikerna varnar för om skakningar skulle uppstå direkt emellan dessa politiska länder, eller inom samarbetet i ALBA, kan det ha en förödande effekt på den landets bilaterala handel och framförallt Nicaraguas ekonomi i helhet. Att till stor del grunda sin ekonomi på politisk handel är inte hållbart på något sätt och lyfts enbart fram som ideologiskt bekvämt och inget annat (Rogers 2010). Vilket kan belysas genom ett exempel på hur denna politiska handel kan utgöras. I början av 2007 undertecknades ett avtal som gav Venezuela rätten att köpa 1.250 ton bönor från Nicaragua, till en fast ränta och betydligt över världsmarknadspriset (Muhr 2008, s. 13). Om samma avtal istället gjorts enligt DR-CAFTA skulle bönorna sålts till betydligt lägre världsmarknadspriser. Man kan också exemplifiera det med om Venezuela också skulle drabbas av en större ekonomisk kris, skulle detta kunna medföra att Chávez och hans regering inte längre kan fortsätta de förmånliga bilaterala handelsavtalen landet med medlemsländerna i ALBA, och framförallt Nicaragua. Detta skulle medföra att Nicaraguas ekonomi skulle kunna krascha ordentligt om en ny stor handelspartner inte anslöt direkt efter Venezuela. Som lösning på detta dilemma menar expertisen att ett frihandelsavtal mellan Nicaragua och Venezuela måste etableras (Muhr 2010, s.9). Både Chávez och Ortega använder de bilaterala handelsavtalen mellan länderna, likväl handeln förknippad med ALBA, som deras egna personliga avtal. Genom att skriftligen instifta handelsavtalet skulle det både avpolitiserat handelsförbindelserna och göra de opersonliga, vilket garanterar avtalen att fortsätta vid regeringsförändringar.

4.1.4 Relationen mellan Chávez och USA

Hugo Chavez kom från en militär bakgrund och blev Venezuelas president år 1999. Inspirerad av Venezuelas store frihetskämpe Simon Bolivar har han drivit landet i en socialistisk och anti-amerikansk riktning. Chavez retorik har ända sedan starten av hans styre varit starkt kritisk mot USA och de internationella organisationer, såsom IMF, som han anser sprider USA:s neoliberala imperialism (Kozloff, 2006, s. 76). Hans retorik och anti-amerikanska utspel ökade ytterligare i intensitet efter ett misslyckat kupp försök i april 2002 som enligt Chavez stöddes av Bush administrationen (New York Times, 20/10-2011). Ett av de mest kända exemplen på Chavez flärdfulla kritik mot USA är hans påståenden inför FN:s generalförsamling att *"rummet luktar svavel eftersom djävulen har varit där"*, med hänvisning till George W. Bush som dagen innan talat på samma plats (Ibid.).

Venezuela under Chavez har dock inte endast nöjt sig med retorik i oppositionen mot USA:s inflytande i det västra halvklotet. Venezuela har aktivt använt sina oljerikedomar till att försöka motarbeta USA. Detta har bl.a. gjorts genom att förstatliga amerikanska och internationella oljebolag, givandet av fördelaktiga lån och investeringar i fattiga latinamerikanska och karibiska länder,

och genom grundandet av internationella samarbeten såsom den bolivarianska alliansen, ALBA.

5 Amerikanska intressen i Nicaragua

Termen 'ekonomiska intressen' är för bred för att undgå en närmare beskrivning och motivering. Vi kommer att använda oss av de två faktorer som i vår mening bäst representerar USA:s intressen i Nicaragua, nämligen 'handel under CAFTA' och 'IMF'. Vi skall klargöra att USA tydligt uttalat en ökad handel som ett av sina viktigaste mål, och skapat the Central American Free Trade Agreement (CAFTA) för att främja detta mål. Vi anser därför att handelns utveckling mellan USA och Nicaragua under Ortegas styre är en bra indikator på situationen för USA:s ekonomiska intressen i landet. Den andra faktorn som vi kommer att använda oss av är the International Monetary Fund (IMF), som är en internationell organisation som ger lån till behövande länder i utbyte mot införandet av vissa policies. USA är, som vi skall visa, den största bidragsgivaren till fonden, delar till stor del dess intressen och har ett stort inflytande över den. På grund av IMF:s stora inflytande och dess kopplingar till USA anser vi att Nicaraguas efterlevnad av IMF:s policies är, även den, en god måttstock för att utvärdera USA:s intressen i Nicaragua. Vi tror oss därmed kunna använda dessa två faktorer för att undersöka i vilken mån Ortegas styre, och i förlängningen Chavez inflytande, har påverkat USA:s ekonomiska intressen i landet.

5.1 Handel under DR-CAFTA

I sitt 'State of the Union'-tal 2010 tillkännagav president Obama sin plan för att återställa den amerikanska ekonomin efter den senaste finanskrisen. En viktig del av planen är att minska USA handelsunderskott genom att dubbla landets exporter till 2015 (Obama, 27/1 - 2011). Det är alltså ett uttalat mål från USA:s ledning att öka landets handel och, framförallt, att minska handelsunderskottet genom en ökad export. I och med detta mål har stor kraft lagts mot att etablera avtal och samarbeten i hela latinamerika, vilket också utgör grundstenen i DR-CAFTA (Dominican Republic-Central America Free Trade Agreement).

År 2006 blev Nicaragua en fullvärdig medlem av DR-CAFTA. DR-CAFTA är ett frihandelsavtal mellan USA, Costa Rica, Dominikanska Republiken, Guatemala, Honduras, El Salvador och Nicaragua som främjar amerikanska intressen i Nicaragua på sex grundläggande punkter.

1. DR-CAFTA skyddar amerikanska företag mot särbehandling i relation till inhemska investerare och investerare från tredje länder.

2. Begränsar möjligheten för Nicaragua att sätta prestandakrav på amerikanska produkter.
3. Fritt överförande av tillgångar relaterade till en investering.
4. Skydd från expropriation som ej överensstämmer med internationell lag.
5. En miniminivå av behandling i överensstämmelse med sedvanlig internationell rätt
6. Möjligheten att anställa ledningspersonal oavsett nationalitet.

(Embassy of the United States - Managua, Nicaragua)

Nicaraguas efterlevnad av DR-CAFTA ligger alltså i USA:s ekonomiska intresse även bortom en rent ökad handel genom slopandet av tullar och andra handelshinder. Ytterligare exempel på DR-CAFTA:s främjande av amerikanska ekonomiska intressen är:

- Antidumpningsregler och skydd för immaterialrätt (DR-CAFTA, 5/8-2004, artikel 15.1).
- Ökad öppenhet i rättsväsendet (CAFTA Policy Brief - February 2005, Office of the US Trade Representative,).
- Ökat skydd för amerikanska investerare (Ibid.).
- Regler mot korruption vid utlysandet av statliga affärskontrakt (Ibid.).

Det ligger alltså i USA:s ekonomiska intressen att Nicaragua efterlever DR-CAFTA avtalet. Detta tydliggörs av det faktum att den ekonomiska sektionen vid den amerikanska ambassaden i Managua beskriver utvärderandet av Nicaraguas åtaganden enligt DR-CAFTA som en av sina viktigaste arbetsuppgifter (Embassy of the United States - Managua, Nicaragua).

5.2 IMF

IMF, ”the International Monetary Fund”, har genom historien haft ett stort inflytande i Nicaragua. Nicaraguas skuld till IMF uppgick i November 2011 till över 118 miljoner dollar (IMF 30/11 - 2011). I samband med lån ställer IMF krav på ekonomiska och politiska reformer. Dessa anses ofta gå hand i hand med amerikanska intressen.

En viktig aktör som kritiserat IMF för dess relation till USA är Hugo Chavez. Han har bland annat sagt att Venezuela under hans ledning ”*aldrig har ingått, och kommer aldrig att ingå, avtal med IMF*”, samt påstått att IMF borde ”*elimineras*” (Kozloff, 2006, s. 62). Kozloff menar även att syftet med den av Chavez grundade mellanstatliga organisationen ALBA är att försvaga ”*USA-sponsrad neoliberalism*” (Ibid., s. 74). Chavez skall även ha föreslagit skapandet av en ”Bank of the South” som ett sätt att bekämpa IMF (Ibid.). Om IMF faktiskt delar USA:s intressen är Nicaraguas efterlevnad av IMF:s policykrav en god variabel för att mäta tillståndet av amerikanska ekonomiska intressen i landet.

I ”US Hegemony and International Organizations” behandlas USA:s relation till diverse internationella organisationer. USA:s motiv och modus operandi beskrivs som pragmatisk/instrumentell multilateralism (Foot, MacFarlane, Mastanduno, 2003, s. 267). Detta innebär att USA är öppen för samarbete med andra stater och även i stor utsträckning ingår i sådana. Denna samarbetsvilja härstammar dock inte generellt sett från altruism eller villkorlös Kooperation, utan snarare av egenintresse. USA ingår i samarbeten som främjar dess intressen och utnyttjar emellanåt sin hegemoniska ställning för att gå emot dessa samarbeten om detta bedöms mer fördelaktigt. USA:s unipolära makt ger dem även möjligheten att påverka organisationer genom sin frånvaro från dem. Författarna påpekar även att USA ibland ingår i mer strikta samarbeten med hårdare tyglar för att ”låsa in fortsatta intressen” (Ibid., s. 268). Detta innebär att USA skapar organisationer som förvisso begränsar dess handlingsmöjligheter, men i utbyte mot detta låser även in organisationens andra medlemmar i intressen och processer som kommer att ligga i USA:s intressen även om dess inflytande skulle minska. Samarbetet fortsätter alltså att främja USA:s intressen även när USA inte kan göra detta själv. Denna instrumentella multilateralism går att applicera på alla USA:s multilaterala samarbeten med Nicaragua. Den som har mest inflytande i dagsläget vid sidan av DR-CAFTA är dock IMF.

USA:s inflytande över IMF beskrivs av bland andra Ngaire Woods som betydande (Ibid., s.98). USA bidrar med 17.67 % av IMF:s tillgångar, vilket resulterar i 17.33 % av rösterna i organisationens styrelse. För att driva igenom stora policyförändringar krävs 85 % av rösterna, vilket innebär att USA är det enda landet som har ett veto inom IMF (Ibid., s. 99). Vidare skall heller inte USA:s inofficiella makt över IMF underskattas, enligt Woods, p.g.a. dess stora inflytande över tillsättningen av IMF:s ledning. Detta inflytande resulterar i att IMF:s anställda i stor utsträckning delar USA:s neoliberal intressen, samt att IMF nästan aldrig föreslår aktioner som skulle kunna motsättas av USA (Ibid.) USA:s involvering gäller inte heller endast USA:s president, utan även kongressen har åtskilliga gånger blivit involverade i.o.m. att deras godkännande behövs för att ge nya bidrag till IMF. Slutligen fastslår dock Woods att IMF inte kan sägas kontrolleras av USA, eftersom organisationen åtnjuter ett självbestämmande i sina aktioner (Ibid.). Det viktigaste för denna uppsats är dock att fastslå sambandet mellan USA:s och IMF:s *intressen*. Ett sådant samband verkar genom USA:s inflytande och överensstämmande mål starkt, i vår mening.

6 Analyser

6.1 Empirisk analys

6.1.1 Handel under DR-CAFTA

Det första av USA:s ekonomiska intressen i Nicaragua som vi skall utvärdera är handeln mellan länderna. Handel är, som vi tidigare visat, ett viktigt intresse för USA. Detta blir speciellt tydligt genom den vikt USA lagt vid CAFTA-avtalet. Om handeln mellan Nicaragua och USA visar sig ha ökat under Ortegas styre innebär detta att ett viktigt intresse har uppfyllts.

Följande siffror kommer från 'U.S. International Trade Commission' och visar tydligt på en för USA positiv utveckling av handeln sedan Nicaraguas fullvärdiga inträde i CAFTA 2006, samt sedan Ortega återigen tillträdde makten 2007.

Nicaraguan Exports to the United States Up 71% Under CAFTA

United States - Nicaragua Bilateral Trade, 2005 - 2010

Millions of U.S. Dollars

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	% Change 2009- 2010	% Change 2005- 2010
Nicaraguan Exports to the United States								
Textiles and apparel	\$715.6	\$879.4	\$968.5	\$934.9	\$893.6	\$1,018.4	14.0%	42.3%
Wiring harnesses	\$121.1	\$126.6	\$165.5	\$189.6	\$160.2	\$273.7	70.8%	126.0%
Coffee	\$51.0	\$89.0	\$83.0	\$140.6	\$113.2	\$165.0	45.8%	223.4%
Meat	\$56.6	\$56.2	\$80.5	\$101.8	\$78.2	\$104.9	34.1%	85.2%
Gold	\$26.9	\$31.2	\$31.6	\$52.1	\$65.2	\$94.0	44.2%	249.4%
Sugar	\$29.5	\$27.9	\$37.8	\$25.3	\$53.8	\$82.2	52.8%	179.1%
Seafood	\$76.8	\$87.6	\$90.3	\$80.0	\$72.9	\$80.9	11.0%	5.3%
Tobacco	\$28.1	\$33.8	\$45.2	\$63.8	\$72.4	\$78.7	8.7%	180.5%
Fruits and vegetables	\$23.0	\$28.8	\$36.6	\$40.8	\$36.6	\$37.9	3.6%	64.6%
Other	\$51.2	\$56.2	\$69.5	\$78.5	\$65.8	\$76.3	16.0%	49.1%
Total¹	\$1,179.8	\$1,416.7	\$1,608.4	\$1,707.4	\$1,611.9	\$2,012.0	24.8%	70.5%
Total less Textiles and Apparel¹	\$464.1	\$537.3	\$639.9	\$772.5	\$718.3	\$993.6	38.3%	114.1%
U.S. Exports to Nicaragua								
Donated goods	\$90.0	\$129.5	\$139.8	\$208.8	\$94.3	\$166.0	76.0%	84.4%
Textiles and apparel	\$89.6	\$74.2	\$88.4	\$105.2	\$92.2	\$125.9	36.6%	40.5%
Mechanical machinery	\$72.1	\$75.7	\$108.5	\$124.4	\$79.9	\$114.6	43.4%	58.9%
Cereals	\$73.0	\$82.6	\$110.0	\$128.9	\$94.4	\$97.7	3.5%	33.9%
Oils & fats	\$11.0	\$14.5	\$20.1	\$31.9	\$25.0	\$45.5	82.0%	313.6%
Electrical machinery	\$50.2	\$43.2	\$50.3	\$48.8	\$36.4	\$34.8	-4.4%	-30.6%
Flours, seeds, soybeans	\$8.0	\$3.6	\$3.0	\$3.0	\$7.3	\$37.4	412.3%	367.5%
Vehicles & vehicle parts	\$12.4	\$16.4	\$19.4	\$28.9	\$25.0	\$25.9	3.6%	108.9%
Medical & scientific equipment	\$12.3	\$12.9	\$13.6	\$17.9	\$15.1	\$19.4	28.5%	57.7%
Animal feed	\$9.2	\$12.3	\$18.0	\$23.1	\$17.5	\$18.8	7.4%	104.3%
Plastics	\$10.5	\$13.1	\$24.4	\$22.1	\$15.4	\$17.8	15.6%	68.9%
Other	\$151.2	\$227.4	\$251.4	\$287.5	\$177.9	\$220.4	23.9%	45.7%
Total	\$589.5	\$705.3	\$846.8	\$1,030.5	680.4	924.2	35.8%	56.8%

1. Excludes fuel oil transshipments of \$1.81 million in 2005 and \$109.36 million in 2006.

Source: U.S. International Trade Commission DataWeb, February 2011

Nicaraguas export till USA har sedan 2005 ökat från 1,179 miljarder USD till 2,012 miljarder dollar 2010. Detta innebär en ökning med 70,5 %. USA:s export till Nicaragua, å sin sida, har även den ökat under perioden 2005-2010, från 589 miljoner USD till 924 miljoner USD. Detta innebär en ökning med 56,8%. Den totala handeln mellan länderna har alltså ökat med omkring 66 % sedan CAFTA infördes och har fortsatt att öka under Ortegas styre.

6.1.2 IMF

Uttalande från IMF efter dess första möte med den nyvalde president Ortega:

"President-elect Ortega has emphasized to me his commitment to prudent macroeconomic policies and intensifying poverty reduction. In particular, the President-elect expressed his intention to work with the Fund towards an early new economic program that would entrench stability in Nicaragua, and move ahead with reforms critical for raising investment and sustainable growth, and accelerating employment creation and poverty reduction. We at the IMF look forward to working closely with the incoming authorities to support their objectives."

(Press Release No. 06/292 20/12 -2006)

Article IV Consultations är utvärderingar av IMF som syftar till att göra organisationens åsikter öppna för allmänheten.

"Under Article IV of the IMF's Articles of Agreement, the IMF holds bilateral discussions with members, usually every year. A staff team visits the country, collects economic and financial information, and discusses with officials the country's economic developments and policies. On return to headquarters, the staff prepares a report, which forms the basis for discussion by the Executive Board. At the conclusion of the discussion, the Managing Director, as Chairman of the Board, summarizes the views of Executive Directors, and this summary is transmitted to the country's authorities."

(Press Release No. 08/204, 11/9 -2008)

I sina uttalanden ger IMF stöd till det utvärderade landet genom ett konsekvent bruk av positiva/berömmande termer. IMF ger dock inte uttalad kritik, utan använder istället konsekvent ett antal imperativa termer för att uttrycka oro och ge uppmaningar om framtida policies.

Positiva termer:

- Commended

Imperativa termer:

- Stressed

- Welcomed
- Supported
- Were encouraged by
- Strongly supported
- Expressed satisfaction with
- Recognized
- Endorsed
- Emphasized
- Needs to
- Cautioned
- Urged
- Encouraged
- Highlighted

Vi har utvärderat alla tillgängliga Article IV-rapporter (6 st) mellan åren 1998-2010 och räknat alla positiva termer och alla imperativa termer.

Article IV Consultation Date	Positiva termer	Imperativa termer	Positiva termer %
09/04-1998	12	17	41
27/09-1999	13	19	40
02/10-2001	6	17	26
12/12-2002	11	17	39
16/05-2006	15	17	47
14/07-2010	4	8	33

För att ge en mer noggrann beskrivning av IMF:s relation till Nicaragua under Ortegas ledning kommer vi att fokusera på Nicaraguas senaste låneprogram som sträckte sig mellan september 2008 - oktober 2011 genom sju utvärderingar av IMF gällande Nicaraguas efterlevnad av IMF-krav i samband med låneprogrammet.

Varje utvärdering har resulterat i fortsatt godkända utbetalningar av IMF. De flesta av kraven har mötts, framförallt under åren 2009-2011 och dispens har givits varje gång krav inte har uppnåtts.

- Den första utvärderingen (2008) beskrev Nicaraguas ekonomiska policier som ”kloka” och det noteras att landets efterlevnad av låneprogrammen har varit ”i stort sett tillfredsställande” . (Press Release No. 08/204, 11/9-2008)
- De andra och tredje utvärderingarna (2009) fastställde att Nicaragua drabbades hårt av den ekonomiska krisen men uttalade sig ej om landets efterlevnad av IMF-krav. (Press Release No. 09/384, 2/9-2009)
- De fjärde och femte utvärderingarna (2010) fastställde att ”alla kvantitativa prestationskrav (...) möttes med marginal”, utom en teknikalitet för vilken det gavs dispens. (Press Release No. 10/451, 19/11-2010)
- Den sjätte utvärderingen (april 2011) fastställde att ”alla kvantitativa prestationskriterier t.o.m. december 2010 möttes med marginal...” (Press Release No. 11/148, 27/4-2011)
- Den sjunde och sista utvärderingen fastställde att ”programmets prestation var tillfredsställande. Alla kvantitativa prestationskriterier möttes med marginal, och den strukturella agendan är i stort sett på rätt väg”. (Press Release No. 11/377, 21/10-2011)

Dessa rapporter tydliggör att IMF är nöjda med Nicaraguas framsteg både innan och efter Ortegas tillträde till makten. Under Ortegas styre har alltså Nicaragua instiftat alla de policier som IMF krävt, och därmed i förlängningen även agerat enligt USA:s intressen (om IMF:s intressen kan sägas överensstämma med USA:s). På denna front kan därmed slutsatsen dras att IMF:s USA-stödda intressen inte skadats under Ortegas styre.

6.1.3 Slutsatser från empirisk analys

Vi har visat att IMF:s intressen i Nicaragua har blivit uppfyllda under Ortegas styre, och vi har även visat att handeln mellan Nicaragua och USA har ökat markant under samma period. Vi anser trots detta inte att vi har stöd för de starka slutsatserna att Ortega aktivt stödjer amerikanska intressen eller är starkt USA-vänlig, eftersom vi inte nödvändigtvis kan anta att det är just Ortegas styre som lett till denna för USA positiva utveckling. I detta hänseende måste även hans retorik och bakgrund tas i beräkning. Vi tror oss däremot ha stöd för den

svagare, men i vår mening fortfarande fruktbara, slutsatsen att *USA:s ekonomiska intressen i Nicaragua inte har försämrats under Ortegas styre*. IMF ger positiva omdömen om landets policier (som rimligen kan antas överensstämma med USA:s intressen) och handeln mellan länderna har ökat kraftigt. Ortega Nicaragua kan fortfarande inte anses leva upp till USA:s intressen vad gäller bl.a. demokrati och korruption, men dess ekonomiska intressen framstår som ej försämrade. Vi kommer att försöka stärka denna slutsats och samtidigt förklara aktörernas agerande i den följande teoretiska analysen.

6.2 Teoretisk analys

Vi anser att de olika aktörernas agerande bäst går att förklara med den neoliberal institutionalismen, och i förlängningen även den instrumentella multilateralismen.

6.2.1 USA

USA:s relation till internationella organisationer och samarbeten tydliggjordes i fallet IMF, där USA sätter agendan och använder organisationen för att främja sina intressen, och även trygga dessa intressens fortlevnad bortom en amerikansk hegemoni genom att ”låsa in dem” i samarbeten (Foot, MacFarlane, Mastanduno, 2003, s. 268). USA använder sitt inflytande för att driva igenom samarbeten som DR-CAFTA och är väldigt tydliga med att de anser detta vara i landets intressen.

6.2.2 Venezuela

Venezuela, å sin sida, använder sina initiativ på den internationella arenan för att främja sina ideologiska, ekonomiska och säkerhetspolitiska intressen. ALBA har exempelvis skapats som en motpol till de av USA dominerade IMF och DR-CAFTA. Venezuela kan inte konkurrera med USA på egen hand, och söker därför samarbete med andra stater i regionen för att uppnå sina mål, på den internationella arenan.

6.2.3 Nicaragua

Mitt emellan dessa två starka aktörer befinner sig det relativt lilla och fattiga Nicaragua, som är den huvudsakliga fokusen för vår analys. Daniel Ortega har varit en aktiv kritiker av USA under en längre period och delar till synes ett starkt ideologiskt band med Hugo Chavez. Vår studie verkar dock visa att Nicaragua under Ortegas styre inte är det stora hotet mot amerikanska ekonomiska intressen

som hans retorik ger sken av. Vi kommer att analysera denna fråga med hjälp av de tre mest klassiska analysnivåerna: individnivå, statlig nivå, och internationell nivå.

Individnivå

Med en bakgrund som socialistisk gerillaledare och med ett uttalat avståndstagande från USA har Ortega närmat sig Venezuela och fått tillgång till en mängd fördelaktiga avtal, inklusive Venezuelanska investeringar i Nicaragua som uppgår till uppemot 1 miljard USD. Dessa pengar används för att förbättra landet, genom exempelvis en förbättrad infrastruktur, men även för att berika Ortega privat och att säkra FSLN:s grepp om makten. Ortega och hans regering verkar alltså inte främst drivna av ideologiska intressen eller av en respekt för demokratin. Delar av Venezuelas oljepengar används istället för att främja ledarnas egna politiska och ekonomiska intressen. Detta blir än mer tydligt när deras relation till USA och IMF tas i beaktande. Deras anti-amerikanska och anti-kapitalistiska retorik till trots har Nicaragua under Ortega uppfyllt alla IMF:s krav på att öppna sina gränser och göra landet mer kapitalistiskt konkurrenskraftigt, genom exempelvis införandet av skattefria zoner för utländska företag. Ortega bedriver alltså en färgstark retorik i utbyte mot Venezuelas ekonomiska givmildhet, men inser samtidigt att USA:s ekonomiska hegemoni i regionen är för stark för att överges helt.

Statlig nivå

Nicaragua är ett litet och fattigt land som är beroende av lån, bistånd och handel för att överleva. För att uppnå detta har landet länge varit beroende av USA som dess största bidrags- och långgivare (både på egen hand och genom IMF), samt som dess klart största handelspartner. I och med Venezuelas Ouvertyrer finns dock ytterligare en friare till hands. På ett typiskt neoliberalt sätt ingår Nicaragua i samarbetet ALBA och ger sitt stöd till Venezuela i utbyte mot subventionerad olja, fördelaktiga lån och handelsmöjligheter. USA:s inflytande är dock för stort för att ignorera; därför har Nicaragua under Ortega inte skadat amerikanska ekonomiska intressen i landet. Nicaraguas självintresserade dubbelspel kan tydliggöras genom hur man tillgodosåg ett av IMF:s senaste krav.

IMF har under de senaste åren fört fram statliga investeringar i elektricitetssektorn som viktiga för att stärka Nicaraguas konkurrenskraft. I sin senaste rapport (oktober, 2011) beskriver IMF situationen på följande sätt:

”The government recognizes the strategic importance of the energy sector and is committed to maintaining its financial viability. The difference between the average cost of electricity generation and the tariffs in effect in 2011 will result in a financial shortfall of approximately 100 million USD, which is being financed with concessional resources from Venezuela”

(IMF Country Report No. 11/322, 06/10-2011).

Nicaragua använder alltså subventionerade tillgångar från det starkt IMF-kritiska Venezuela för att tillgodose IMF:s krav på en balanserad elektricitetsbudget. Denna budget har i sin tur ett ursprungligt underskott eftersom regeringen ger för generösa elektricitetsrabatter till medborgarna på ett valår (vilket ger ytterligare stöd för vår analys på individnivå). Detta exempel är talande för Nicaraguas agerande som helhet: man ingår i samarbeten med rivalerna USA och Venezuela för att stärka sina egna intressen.

Internationell nivå

Nicaragua ingår i en mängd internationella samarbeten, av vilka de viktigaste och mest intressanta för vår studie är ALBA, IMF och DR-CAFTA. IMF och DR-CAFTA söker främja liknande värden om frihandel och kapitalism. ALBA skiljer sig från de båda andra genom att den har mer öppna politiska mål och är menad som en motvikt till USA:s inflytande i regionen. Men det verkar som om ALBA har misslyckats med detta, och istället fallit offer för självintresserade en självintresserad aktör som utnyttjar samarbetet för sin egen vinning, nämligen Nicaragua. ALBA:s misslyckande i detta hänseende kan bero på att det inte utesluter möjligheten för sina medlemsländer att ingå i andra samarbeten, samt att det inte lyckats skapa tillräckligt stora incitament för att på allvar utmana USA:s ekonomiska hegemoni i regionen. Det ligger därför i Nicaraguas intresse att ingå i flera samarbeten så länge dessa inte skadar varandra. Den neoliberal institutionalismen ger en god förklaring till situationer som dessa, där aktörer försöker ingå i samarbeten för att lösa problem inom det anarkiska internationella systemet (som i detta fall handel och lån) som annars skulle få negativa resultat för alla inblandade, och i synnerhet för fattiga stater som Nicaragua.

7 Avslutande diskussion och sammanfattning

7.1 Avslutande diskussion

I takt med att Venezuela fortsätter sin aktiva utrikespolitik på den internationella arenan i allmänhet, och på det västra halvklotet i synnerhet, talas det ofta om Venezuela som ett hot mot amerikanska intressen. Vad vi vet är att ALBA har som mål att agera som en motvikt för amerikanskt inflytande, samt att Chavez frikostighet med oljepengar fått vissa länder att uttala sig kritiskt mot USA. Men vad fallet Nicaragua visar är att även de mest av radikala ledare och länder, som Daniel Ortega, av självintresse fortsätter att handla med USA och att införa marknadsvänliga policier trots sina starka kontakter med Venezuela. Det verkar som att USA:s inflytande är för starkt, och att anti-amerikanska policier är för kostsamma, för att motivera en regelrätt ekonomisk konflikt med USA. Om detta är fallet för Nicaragua tror vi även att det kan vara fallet för andra länder som närmat sig Venezuela.

Ett ytterligare exempel på detta är de karibiska länderna, som tillsammans utgör den karibiska gemenskapen (Caricom). Ronald Sanders har i sin artikel 'Venezuela in the Caribbean: expanding its sphere of influence' (2007) gjort en studie som liknar vår, om än med en realistisk utgångspunkt. Sedan 2005 har Venezuela drivit två initiativ i Caricom-länderna - Petro Caribe och ALBA-Caribe - som syftar till att utöka Venezuelas inflytande genom att sälja rabatterad olja och ge billiga lån till de karibiska staterna (Sanders, 2007, s. 4). Venezuela har gett Caricommedlemmarna ekonomiskt stöd i form av investeringar, utbildningsstipendier, raffinaderier etc. Tillvägagångssättet liknar alltså det i Nicaragua. Sanders frågar sig sedan, som vi också har gjort, om Caricomländerna kommer att anamma Hugo Chavez socialistiska dröm, nationalisera utländska investeringar och bli mer USA-fientliga? Hans svar är ett otvivelaktigt nej, eftersom de karibiska länderna fortfarande är för beroende av USA (Ibid., s. 11). Och anledningarna till detta beroende liknar i stor utsträckning de Nicaraguanska: USA står för den största delen av turism, investeringar, bistånd, utbildning och handel, samt huserar en stor karibisk diaspora. Enligt Sanders drivs istället de karibiska länderna av självintresse - de Venezuelanska bidragen är helt enkelt för generösa för att säga nej till, men USA:s inflytande är fortfarande starkt nog för att motivera lojalitet.

Vi tror att vidare studier skulle kunna resultera i liknande slutsatser. Chavez negativa inflytande vad gäller demokrati i sitt eget land och i länder som

Nicaragua är tydliga men kanske är USA:s ekonomiska hegemoni för stark för att besegras. Istället verkar vissa små fattiga länder se Venezuelas korståg mot USA som ett tillfälle att främja sina egna intressen. Vad gäller Nicaragua, åtminstone, verkar detta vara fallet.

7.2 Sammanfattning

Nicaragua har under Daniel Ortegas ledning skickligt lyckats berika sig ekonomiskt på Venezuelas generositet utan att samtidigt skada de så viktiga amerikanska ekonomiska intressena. På en individnivå blir detta ännu tydligare genom Ortegas och FSLN:s nyttjande av venezuelanska resurser för personlig och politisk vinning. Trots Hugo Chávez eldiga retorik fortsätter dock Nicaraguas handel med USA att öka, och dess policier fortsätter enligt IMF:s krav. Detta är i vår mening ett typfall av hur stater använder internationella samarbeten enligt den neoliberal institutionalismen, och vi tror oss även se likheter mellan Nicaraguas agerande och de karibiska länderna vad gäller balansgången mellan USA och Venezuela. Detta skapar frågetecken kring beskrivning av Venezuela som ödesdigert för amerikanska intressen, och även kring rationaliteten hos Venezuelas kostsamma utrikespolitik.

8 Referenser

- Blum, William, 2003. *Killing hope: US military and CIA interventions since World War II*. London: Zed Books.
- Embassy of the United States – Managua, Nicaragua, *Country commercial guide for U.S companies, Chapter 6: Investment Climate*. Tillgänglig: <http://nicaragua.usembassy.gov/chapter6.html>. Hämtad: 13/12-2011.
- Embassy of the United States – Managua, Nicaragua, *Economic / Commercial Section*. Tillgänglig: <http://nicaragua.usembassy.gov/econ.html>. Hämtad: 11/12-2011.
- Esaiasson, Peter, et al. 2007. *Metodpraktikan – konsten att studera samhälle, individ och marknad*. Stockholm: Norstedts Juridik.
- Foot, Rosemary - MacFarlane, S.Neil & Mivhael Mastanduno, 2003. *US hegemony and international organizations: the United States and multilateral institutions*. Sheffield: Oxford University Press.
- Hirst, Joel, *The Best Revolution Money Can Buy*, publicerad: 1/3-2011. Tillgänglig: http://www.realclearworld.com/articles/2011/03/01/a_postcard_from_nicaragua_99417.html. Hämtad: 12/12-2011.
- IMF (International Monetary Fund), *Nicaragua: IMF Credit Outstanding as of November 30, 2011*. Tillgänglig: <http://www.imf.org/external/np/fin/tad/exportal.aspx?memberKey1=720&date1key=2011-11-30&category=EXC>. Hämtad: 15/12-2011.
- IMF (International Monetary Fund), *Statement by Anoop Singh, Director of the IMF's Western Hemisphere Department, in Nicaragua*, publicerad: 20/12-2006. Tillgänglig: <http://www.imf.org/external/np/sec/pr/2006/pr06292.htm>. Hämtad: 17/12-2011.
- IMF (International Monetary Fund), *IMF Executive Board Completes First Review Under Nicaragua's PRGF Arrangement and Approves Increase in Financial Support by US\$10 million*, publicerad: 11/9-2008. Tillgänglig: <http://www.imf.org/external/np/sec/pr/2008/pr08204.htm>. Hämtad: 17/12-2011.
- IMF (International Monetary Fund), *IMF Executive Board Second and Third Reviews Under Poverty Reduction and Growth Facility Arrangement with Nicaragua*, publicerad: 2/11-2009. Tillgänglig: <http://www.imf.org/external/np/sec/pr/2009/pr09384.htm>. Hämtad: 17/12-2011.

- IMF (International Monetary Fund), *IMF Executive Board Concludes Fourth and Fifth Reviews Under Nicaragua's Extended Credit Facility and Approves Extension of the Arrangement*, publicerad: 19/11-2010. Tillgänglig: <http://www.imf.org/external/np/sec/pr/2010/pr10451.htm>. Hämtad: 17/12-2011.
- IMF (International Monetary Fund), *IMF Executive Board Completes Sixth Review of Nicaragua's Extended Credit Facility and approves US\$8.95 Million Disbursement*, publicerad: 27/04-2011. Tillgänglig: <http://www.imf.org/external/np/sec/pr/2011/pr11148.htm>. Hämtad: 17/12-2011.
- IMF (International Monetary Fund), *IMF Executive Board Completes Seventh and Final Review of Nicaragua's Extended Credit Facility and Approves US\$8.74 Million Disbursement*, publicerad: 21/10-2011. Tillgänglig: <http://www.imf.org/external/np/sec/pr/2011/pr11377.htm>. Hämtad: 17/12-2011.
- Kozloff, Nikolas, 2007. *Hugo Chávez: oil, politics and the challenge to the United States*. New York: Palgrave Macmillian.
- Leogrande, William M., 1996. "Making the Economy Scream: US Economic Sanctions against Sandinista Nicaragua", *Third World Quarterly*, vol. 17, no. 2, s. 329-348.
- Lundquist, Lennart, 1993. *Det vetenskapliga studiet av politik*. Lund: Studentlitteratur.
- Merriam, Sharam B., 1994. *Fallstudien som forskningsmetod*. Lund: Studentlitteratur.
- Mingst, Karen A. 2008. *Essentials of World Politics*. New York: Norton & Company inc.
- Muhr, Thomas, 2008. "Nicaragua Re-visited: From Neo-liberal 'Ungovernability' to the Bolivarian Alternative for the Peoples of Our America (ALBA)", *Globalisation, Societies and Education*, vol. 6, no. 2, s. 147-161.
- Muhr, Thomas, 2010. "Venezuela and the ALBA: Counter-hegemonic regionalism and higher education for all." *Globalisation, Societies and Education*, vol. 8, no. 1, s. 39-57.
- Office of the United States Trade Representative. *CAFTA Policy Brief – Free trade with Central America and the Dominican Republic*. Publicerad: februari 2005. Tillgänglig: http://www.ustr.gov/webfm_send/2633. Hämtad: 11/12-2011.
- Pérez-Arias, Enrique, 1997. *Mellan det förflutna och framtiden: den sandinistiska revolutionen i Nicaragua*. Lund: Sociologiska institutionen.
- Regeringskansliet, 2010. *Landöversikt Nicaragua (februari 2010)*. Tillgänglig: <http://www.sweden.gov.se/content/1/c6/01/39/65/833c0be4.pdf>. Hämtad: 18/12-2011.
- Rogers, Tim, *Has Nicaragua found its silver bullet?*, publicerad: 16/7-1010. Tillgänglig: <http://www.globalpost.com/dispatch/venezuela/100715/alba-nicaragua-venezuela>. Hämtad: 15/12-2011.
- Sanders, Ronald, 2007. "Venezuela in the caribbean: expanding its sphere of influence". *The Round Table*, vol. 96, no. 391, s. 465-476.

- Sveriges ambassad Guatemala, 2010. *Ekonomisk och handelspolitisk rapport för Nicaragua2010*.
Tillgänglig: <http://www.regeringen.se/content/1/c6/01/39/65/df53008f.pdf>.
Hämtad: 16/12-2011.
- The Economist, *The Survivor*, publicerad: 5/11-2011. Tillgänglig: <http://www.economist.com/node/21536629>. Hämtad: 9/12-2011.
- The New York Times, *Hugo Chávez*, publicerad: 20/10-2011. Tillgänglig: http://topics.nytimes.com/top/reference/timestopics/people/c/hugo_chavez/index.html?scp=1-spot&sq=hugo%20chavez&st=cse. Hämtad: 12/12-2011.
- The White House – Office of the Press Secretary, *U.S Capitol*, publicerad: 27/1-2010. Tillgänglig: <http://www.whitehouse.gov/the-press-office/remarks-president-state-union-address>. Hämtad: 26/12-2011.
- Weber, Henri, 1983. *Nicaragua – den sandinistiska revolutionen*. Stockholm: Röda rummet.